

Tomasz Lis

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

PREZENTACJA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ JEJ EWOLUCJA W POLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH STANDARDACH RACHUNKOWOŚCI

Wprowadzenie

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) podlegają ciągłemu procesowi ewolucji w związku ze zmieniającą się rzeczywistością gospodarczą. Międzynarodowe Standardy Rachunkowości opracowywane są w celu zapewnienia wysokiego stopnia przejrzystości i porównywalności sprawozdań finansowych wpływających na wydajne funkcjonowanie wspólnotowego rynku kapitałowego oraz rynku wewnętrznego¹. W dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej regulacje międzynarodowe, aby zachować swą aktualność i racjonalność, muszą podlegać i podlegają stałym zmianom. Dodatkowo wywołują również zmiany w krajowym prawie bilansowym i rzadko mogą być wprowadzone od razu. Efektem tego stanu rzeczy jest ciągła zmiana skali oraz zakresu różnic między przepisami krajowymi i międzynarodowymi w prezentacji sprawozdań finansowych. Zmiany w prezentacji sprawozdań finansowych zawartych w MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” potwierdza tę zmienność. Po etapie pewnej stabilizacji rozwiązań zawartych w MSR/MSSF w 2005 roku nastąpiła w ostatnich latach faza przyspieszonych zmian, będąca m.in. wynikiem rozpoczęcia przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (International Accounting Standards Board – IASB) i amerykańską Radę Standardów Ra-

¹ Rozporządzenie WE nr 1606/2002, art. 1 oraz M. Koczur-Majcher: *Skala różnic między krajowym prawem bilansowym a międzynarodowymi standardami rachunkowości na przykładzie rzeczowych aktywów trwałych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2011.

chunkowości Finansowej (Financial Accounting Standards Board – FASB) programu konwergencji MSR i amerykańskich standardów US GAAP. Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie ewolucji w prezentacji sprawozdań finansowych w odniesieniu do polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości.

1. Kierunki zmian w rachunkowości zaproponowane przez IASB

W teraźniejszej rzeczywistości IASB koncentruje się w swoich zamierzeniach na realizacji tych projektów, które są najistotniejsze z punktu widzenia programu konwergencji, gdyż w ten sposób może ona skutecznie odpowiedzieć na coraz częściej zgłaszany postulat wypracowania globalnego zestawu standardów rachunkowości. W tym samym czasie Rada IASB reaguje także na bieżące wyzwania, takie jak potrzeba opracowania nowych kompleksowych rozwiązań dotyczących rachunkowości instrumentów finansowych, co jest wynikiem kryzysu finansowego i zachwiania zaufania do wyceny instrumentów finansowych w wartości godziwej. Zadanie to jest o tyle trudne, iż wymaga skoordynowania tych projektów z programem konwergencji oraz większej współpracy pomiędzy IASB a amerykańską FASB, tak aby efektem były zestawy standardów zapewniające porównywalność sprawozdań finansowych podmiotów stosujących MSSF i tych stosujących US GAAP.

Trwający proces harmonizacji rachunkowości przejawia się zarówno w skali globalnej (rozporządzenia Komisji Europejskiej), jak i regionalnej (zmiany w ustawie o rachunkowości). Zasadniczym celem jest wyeliminowanie różnic pomiędzy sprawozdawczością finansową w różnych krajach². Dotyczą one wielu aspektów sporządzania sprawozdania finansowego, a zaczynają się już na etapie określania koncepcji. W celu zmniejszenia istniejących różnic w interpretacji składników sprawozdań finansowych w 1989 roku zostały opracowane i zatwierdzone przez Komitet Międzynarodowych Standardów Rachunkowości założenia koncepcyjne sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych, zwane również ramami koncepcyjnymi. Formułują one fundamentalne zasady dotyczące sprawozdań finansowych wszystkich przedsiębiorstw sektora prywatnego i państwowego oraz określają kategorie stosowane przez rachunkowość w procesie pomiaru rzeczywistości gospodarczej jednostki.

² E. Walińska: *Międzynarodowe standardy rachunkowości. Ogólne zasady pomiaru i prezentacji pozycji bilansu i rachunku wyników*. Wolters Kluwer Polska, Kraków 2007.

Na formę standardów wpłynął również kryzys w ostatnich latach. Światowy kryzys na rynkach finansowych spowodował zmiany w standardach międzynarodowych w zakresie rachunkowości instrumentów finansowych. Konsekwentnie odpowiednie zmiany znalazły odzwierciedlenie w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych. Celem zmiany rozporządzenia było złagodzenie ujemnego wpływu kryzysu finansowego na sytuację finansową, a w szczególności na wynik finansowy jednostek dzięki umożliwieniu im przekwalifikowania instrumentów finansowych zaliczonych do kategorii „aktywa finansowe przeznaczone do obrotu” (z wyjątkiem pochodnych instrumentów finansowych) do innych kategorii, pod warunkiem że instrumenty te przestały być utrzymywane w celu sprzedaży w krótkim terminie. W praktyce gospodarczej zmiana rozporządzenia pozwalała na zmniejszenie strat obciążających wynik finansowy jednostki, spowodowanych wyceną według wartości godziwej instrumentów finansowych, a ponadto doprowadziła do porównywalności standardów sprawozdawczości finansowej jednostek stosujących polskie przepisy oraz podmiotów stosujących standardy międzynarodowe. Jednocześnie – w celu uniemożliwienia dowolności kształtowania przez jednostki wyniku finansowego – wprowadzono zakaz przekwalifikowania do kategorii „aktywa finansowe przeznaczone do obrotu” aktywów finansowych zaliczonych do innych kategorii. Ponadto, w celu zwiększenia przejrzystości sprawozdań finansowych jednostek, wprowadzono wymóg zamieszczania w informacji dodatkowej odpowiednich objaśnień na temat przekwalifikowanych aktywów finansowych.

Rada IASB rozpoczęła w 2009 roku realizację projektu mającego na celu wydanie nowego standardu kompleksowo regulującego rachunkowość instrumentów finansowych, który zastąpiłby obecnie obowiązujący standard MSR 39. Projekt został podzielony na 3 fazy. Pierwsza z nich zakończyła się – zgodnie z postulatem Komisji Europejskiej – wydaniem w listopadzie 2009 r. standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe. Klasyfikacja i wycena”, który zastępuje postanowienia MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych. Przewidziana w standardzie data obligatoryjnego zastosowania nowych regulacji to 1 stycznia 2013 roku, przy czym wcześniejsze jego zastosowanie zostało dozwolone przez Radę. Zatwierdzenie MSSF 9 do prawa wspólnotowego było przedmiotem rozważań na posiedzeniu Komitetu Regulacyjnego ds. Rachunkowości (ARC) w listopadzie 2009 roku. Większość krajów członkowskich opowiedziała się za rezygnacją z szybkiego przyjęcia MSSF 9 do stosowania w UE do czasu zapoznania się z finalnymi rozwiązaniami.

2. Prezentacja sprawozdań finansowych w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości nr 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”

Prezentacja sprawozdań finansowych w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości nr 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” stanowi rodzaj regulacji ramowych dotyczących finalnego procesu i produktu rachunkowości, jakim jest sprawozdawczość finansowa. Z tego względu, z jednej strony jest on zbliżony w swojej istocie do „Założeń koncepcyjnych sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych”, będących zbiorem regulacji ramowych prawie całego systemu rachunkowości finansowej, a z drugiej strony – stanowi ich uszczegółowienie w obszarze zakresu i zasad sporządzania sprawozdań finansowych³. Ramy sprawozdawczości finansowej wyznaczone przez MSR 1 wypełniane są treścią płynącą z regulacji szczegółowych zawartych w pozostałych Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej, które odnoszą się głównie do zasad wyceny i prezentacji konkretnych grup pozycji bilansowych oraz zasad pomiaru i prezentacji wyników działalności jednostki. MSR 1 w dzisiejszym kształcie został opublikowany po raz pierwszy we wrześniu 1997 roku oraz zastąpił:

- wcześniej funkcjonujący MSR 1 „Ujawnianie zasad (polityki) rachunkowości” (wyd. 1974), który posiadał inny zakres merytoryczny;
- MSR 5 „Informacje ujawniane w sprawozdaniach finansowych” (wyd. 1977),
- MSR 13 „Prezentacja aktywów obrotowych i zobowiązań krótkoterminowych” (wyd. 1979).

Najnowsze, istotne zmiany do MSR 1 zostały wprowadzone w nowelizacji z września 2007 roku, z mocą obowiązującą dla sprawozdań finansowych sporządzanych za okres obrotowy rozpoczynający się po 31 grudnia 2008 roku. Znowelizowany MSR 1 został przyjęty do stosowania przez spółki publiczne notowane na rynkach kapitałowych Unii Europejskiej i sporządzające skonsolidowane sprawozdania finansowe na mocy Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 roku zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1126/2008, przyjmującego określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rad w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR 1) (Dz. U. L. 339/3 z 18.12.2008).

³ Opracowanie na podstawie: M. Michalak: *Komentarz do MSR 1 – Prezentacja sprawozdań finansowych*. Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011.

Głównym celem standardu jest zapewnienie porównywalności sprawozdań finansowych, sporządzanych przez daną jednostkę za różne okresy sprawozdawcze (porównywalność w czasie), jak również sporządzonych przez różne jednostki za ten sam okres sprawozdawczy (porównywalność w przestrzeni).

Zgodnie z intencją MSR 1 gwarantem realizacji celów sprawozdań finansowych i zapewnienia ich porównywalności ma być przestrzeganie przez jednostki gospodarcze zapisów standardu, zawierających spójne rozwiązania w zakresie ujmowania oraz prezentacji danych w sprawozdaniach finansowych.

Standard został przygotowany głównie z myślą o jednostkach sektora prywatnego oraz jednostkach sektora publicznego (jednostkach państwowych) prowadzących działalność gospodarczą. Może być on także stosowany przez jednostki nieprowadzące działalności gospodarczej. W takim przypadku może się okazać konieczne skorygowanie opisu poszczególnych pozycji, tak by lepiej odzwierciedlały one specyfikę działalności i formę prawną danego podmiotu. Na przykład, jednostka prowadząca działalność w zakresie wymiany walut obcych powinna zdecydować do jakiej kategorii aktywów będzie klasyfikować waluty obce stanowiące przedmiot wymiany.

MSR 1 znajduje zastosowanie również w jednostkach nieposiadających typowego kapitału własnego, takich jak np. spółdzielnie. Należy wówczas dokonać korekty pozycji w zakresie kapitału własnego, tak by odzwierciedlić udziały członków.

MSR 1 oprócz elementów typowych dla każdego MSSF, takich jak: cel standardu, jego zakres oraz definicje stosowanych terminów, złożony jest z dwóch zasadniczych części, odnoszących się odpowiednio do:

1. Istoty sprawozdania finansowego, w tym:
 - a) jego celu,
 - b) części składowych (składników sprawozdania),
 - c) podstawowych zasad ich sporządzania i prezentacji.
2. Struktury i zawartości poszczególnych składników sprawozdania finansowego.

MSR 1 wskazuje na dwa zasadnicze cele (funkcje) sprawozdań finansowych:

- a) dostarczanie informacji niezbędnych do podejmowania decyzji gospodarczych przez szerokie grono użytkowników – funkcja informacyjna;
- b) rozliczenie kierownictwa podmiotu z efektywności zarządzania powierzonym mu kapitałem – funkcja rozliczeniowa.

W ramach realizacji funkcji informacyjnej od sprawozdań finansowych oczekuje się przedstawienia informacji o:

- sytuacji finansowej,

- dokonaniach finansowych,
- przepływach pieniężnych jednostki.

Właściwe objaśnienie sytuacji finansowej jednostki wymaga w szczególności ujawnienia informacji o:

- aktywach jednostki i ich strukturze,
- zobowiązaniach jednostki oraz jej kapitale własnym, a także o strukturze pasywów,
- wzajemnych relacjach poszczególnych grup aktywów i pasywów jednostki.

Dane te są istotne dla oceny płynności i wypłacalności jednostki, chociażby poprzez analizę: wskaźników płynności, wysokości kapitału pracującego czy stopnia zadłużenia.

Dokonania finansowe jednostki objaśniane są z kolei w sprawozdaniu finansowym dwuwymiarowo:

1. W ujęciu memoriałowym – jako relacja przychodów i kosztów jednostki zrealizowanych w danym okresie czasu, a zatem poprzez ocenę wyniku finansowego (zysku lub straty) i jego struktury.
2. W ujęciu kasowym – jako relacja wpływów i wydatków jednostki zrealizowanych w danym okresie czasu, oraz ich struktury.

Zgodnie z intencją standardu przedstawiony powyżej zakres informacji, łącznie z danymi z not uzupełniających (informacji dodatkowej), ma umożliwić użytkownikom sprawozdania finansowego przewidywanie przyszłych przepływów pieniężnych jednostki, a w szczególności terminów oraz stopnia niepewności (ryzyka) ich wystąpienia. To sformułowanie, stanowiące niejako powtórzenie zapisów zawartych w *Założeniach koncepcyjnych*, ukierunkowuje proces tworzenia sprawozdań finansowych na aspekty prospektywne, które coraz częściej występują w regulacjach MSSF.

MSR 1 dotyczy sprawozdań finansowych ogólnego przeznaczenia, czyli takich, które są sporządzane przez jednostkę dla szerokiego kręgu użytkowników, niemających możliwości domagania się raportów dostosowanych do ich specyficznych potrzeb informacyjnych. Sprawozdaniem ogólnego przeznaczenia nie są w związku z tym m.in.: deklaracje podatkowe, raporty dla zarządu, informacje statystyczne dla GUS czy informacje sporządzane zgodnie z wymogami banku, na potrzeby uzyskania kredytu. Co do zasady sprawozdanie finansowe ogólnego przeznaczenia nie powinno preferować żadnej grupy potencjalnych odbiorców. W praktyce jednak, zarówno same sprawozdania finansowe, jak i regulacje stanowiące podstawę ich sporządzania, są tworzone ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb inwestora (właściciela) podmiotu lub jego wierzyciela, w zależności od struktury finansowania jednostki. W polskiej praktyce rachun-

kowości, zwłaszcza w małych i średnich przedsiębiorstwach, sprawozdania finansowe są przygotowywane bardzo często pod kątem potrzeb informacyjnych organów podatkowych, co stoi w sprzeczności z założeniami MSR 1. Jednostka stosująca taką praktykę nie ma prawa ujawnić w sprawozdaniu finansowym, że zostało ono sporządzone na podstawie MSSF.

Termin „sprawozdanie finansowe” w rozumieniu MSR 1 dotyczy całego pakietu sprawozdań, obejmujących następujące składniki:

- a) sprawozdanie z sytuacji finansowej na koniec okresu,
- b) sprawozdanie z całkowitych dochodów za dany okres,
- c) sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres,
- d) sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres,
- e) informacje dodatkowe o przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości oraz inne informacje objaśniające,
- f) sprawozdanie z sytuacji finansowej na początek najwcześniejszego porównawczego okresu, w którym jednostka zastosowała zasady (politykę) rachunkowości retrospektywnie lub dokonała retrospektywnego przekształcenia pozycji w sprawozdaniu finansowym, lub przeklasyfikowała pozycje w swoim sprawozdaniu finansowym.

Oprócz zmian w strukturze części sprawozdania finansowego dokonano zmiany nazewnictwa jednego z kluczowych sprawozdań finansowych, czyli bilansu. Niemniej jednak należy pamiętać, że standard zezwala na stosowanie innych nazw dla sprawozdań niż te, które zostały w nim zaproponowane. Oznacza to zatem, że jednostka nie musi rezygnować z nazwy „bilans” odnośnie do sprawozdania z sytuacji finansowej.

W znowelizowanym standardzie wskazano wyraźnie, które sprawozdania mają charakter statyczny i zawierają dane sporządzone na dany moment w czasie, a które z nich zawierają dane strumieniowe, tj. dane skumulowane za dany okres czasu. Ma to swoje przełożenie praktyczne polegające na tym, że jednostka, oprócz nazwy sprawozdania, jest zobowiązana wyraźnie wskazać moment (datę), na który sprawozdanie zostało sporządzone, lub okres czasu, którego dotyczy. Obowiązek taki istniał także w przypadku poprzedniej wersji standardu, niemniej jednak nie był on tak wyjaskrawiony.

Według standardu wszystkie sprawozdania wchodzące w skład pełnego sprawozdania finansowego powinny być prezentowane z równą starannością i znaczeniem (ważnością). Żaden z elementów sprawozdania finansowego nie powinien być wyróżniany.

Istotną kwestią, na którą zwraca uwagę MSR 1, jest oddzielenie danych stanowiących treść sprawozdania finansowego i podlegających reżimowi regulacyjnemu MSSF od danych stanowiących element uzupełniający do informacji

ujętych w sprawozdaniu finansowym. Ten ostatni pakiet informacji stanowi rodzaj informacji zarządczej (menedżerskiej). Jest on tworzony według uznania oraz zamierzeń kierownictwa jednostki, na podstawie informacji dostępnych z wewnętrznego systemu rachunkowości zarządczej i innych podsystemów systemu informacyjnego przedsiębiorstwa, w celu zapewnienia jak najszerszego zakresu danych istotnych dla różnych grup interesariuszy przedsiębiorstwa. Informacje takie mogą przybierać formę różnego rodzaju raportów, zawierających dane wymagane na mocy regulacji rachunkowości, ale nieokreślonych co do zakresu szczegółowego, sposobu sporządzania czy formy prezentacji, a także dane sporządzane i prezentowane przez jednostkę w sposób całkowicie dobrowolny, takie jak: raporty o wpływie jednostki na środowisko naturalne, raporty dotyczące strategii tworzenia wartości dla klienta i inwestora itd.

Do najczęstszych kategorii informacji prezentowanych w postaci tzw. raportów biznesowych, poza sprawozdaniem finansowym, należą:

- analizy finansowe sporządzane przez kierownictwo, zawierające opis oraz wyjaśnienie głównych wyznaczników dokonań i sytuacji finansowej jednostki,
- opisy i objaśnienia głównych obszarów niepewności, jakie jednostka napotkała w okresie sprawozdawczym lub jakich oczekuje w przyszłości,
- analizy zmian w otoczeniu i wynikających z nich szans i zagrożeń jednostki, w kontekście jej słabych i mocnych stron oraz przyjętej strategii działania,
- objaśnienie polityki inwestycyjnej jednostki zmierzającej do utrzymania i dalszej poprawy dokonań finansowych, w tym polityki dotyczącej dywidend,
- identyfikacja oraz opis źródeł finansowania jednostki, a także określenie jej docelowego wskaźnika zobowiązań do kapitału własnego,
- opis zasobów jednostki, głównie niematerialnych, które nie zostały ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej sporządzonym zgodnie z MSSF, takich jak: inwestycje w pracowników, znaki towarowe, systemy jakości, systemy zarządzania, budowanie wizerunku jednostki itd.

Standard wyraźnie wymaga, by informacje prezentowane łącznie ze sprawozdaniem finansowym, ale nie stanowiące jego elementu składowego, były wyraźnie od niego oddzielone.

Informacje prezentowane łącznie ze sprawozdaniem finansowym, jako część szeroko pojętego raportu biznesowego, charakteryzuje zazwyczaj duża dora uznaniowości i subiektywizmu. Cechy te nie mogą jednak spowodować wprowadzenia użytkownika w błąd. Ze względu na fakt, że sposób tworzenia i prezentowania tych informacji jest indywidualną sprawą każdej jednostki nie są one zazwyczaj całkowicie porównywalne między poszczególnymi podmiotami. Należy jednak zadbać o to, by informacje te, prezentowane przez dany podmiot, były porównywalne w kolejnych okresach sprawozdawczych.

W MSR 1, w ślad za *Załoženiami koncepcyjnymi*, jako pierwszoplanową cechę sprawozdań finansowych wymienia się „rzetelność prezentacji”: sytuacji finansowej, dokonań finansowych i przepływów pieniężnych jednostki. Jak wskazywano powyżej, w standardzie przyjmuje się założenie, że warunkiem koniecznym zapewnienia rzetelnej prezentacji w sprawozdaniach finansowych jest przestrzeżenie przez jednostkę wszystkich MSSF.

Chociaż jest to warunek konieczny, to nie jest on wystarczający dla zapewnienia omawianej cechy. Wypełniając wymogi MSSF, jednostka musi bowiem dołożyć starań w celu wiernego odzwierciedlenia efektów dokonywanych transakcji finansowych oraz innych zdarzeń gospodarczych, w których uczestniczy, a także warunków, w których działa lub będzie działać w przyszłości, a mających wpływ na sytuację finansową lub wyniki finansowe jednostki na dany dzień bilansowy.

Zapewnienie rzetelności prezentacji obrazu finansowego jednostki oraz porównywalności danych zawartych w sprawozdaniach finansowych wymaga od jednostki dokonania wyboru zasad (polityki) rachunkowości, które następnie będą konsekwentnie stosowane przy sporządzaniu sprawozdań finansowych. Polityka rachunkowości powinna stanowić zbiór rozwiązań (zasad) szczegółowych rachunkowości, dobranych indywidualnie do specyfiki działalności jednostki i realizowanej przez jej zarząd strategii, w taki sposób, by rzetelnie odzwierciedlić sytuację finansową i wyniki działalności podmiotu. W szczególności powinna określać:

- rok obrotowy i wchodzące w jego skład okresy sprawozdawcze – periodyzacja;
- zasady klasyfikacji oraz wyceny pozycji bilansowych – aktywów i pasywów;
- zasady ustalania wyniku finansowego, w tym zasady klasyfikacji oraz rozliczania kosztów i przychodów;
- strukturę, szczegółowość oraz warianty i metody sporządzania sprawozdań finansowych.

W powyższym ujęciu polityka rachunkowości tworzy koncepcyjne ujęcie systemu rachunkowości i sprawozdawczości finansowej danej jednostki, determinujące przyszły obraz sytuacji finansowej oraz wyników finansowych podmiotu, prezentowany w sprawozdaniach finansowych. Dokonując wyboru szczegółowych zasad rachunkowości odnośnie do zagadnień nieuregulowanych w odpowiednich MSSF lub uregulowanych w nich w sposób zbyt ogólnikowy, jednostka powinna wypracować własne rozwiązania, opierając się na wskazówkach zawartych w MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*. Zasady rachunkowości składające się na politykę rachunkowości jednostki muszą zostać ujawnione, gdyż warunkują właściwe zrozumienie sprawozdania finansowego, a przez to jego użyteczność.

Należy pamiętać, że opracowanie polityki rachunkowości, w tym przede wszystkim wybór stosowanych zasad rachunkowości, powinno być dokonywane w sposób świadomy i przemyślany, gdyż:

- raz przyjęte zasady rachunkowości należy stosować w sposób ciągły i niezmienny w kolejnych okresach sprawozdawczych, co oznacza, że nie ma możliwości swobodnej zmiany przyjętych rozwiązań;
- źle przyjęte rozwiązania rachunkowości mogą skutkować dużym nakładem pracy i wysokimi kosztami w przyszłości – np. przyjęcie wyceny inwestycji w nieruchomości na poziomie wartości godziwej może oznaczać konieczność zatrudniania rzeczoznawcy na każdy dzień bilansowy;
- źle dobrane zasady rachunkowości mogą uniemożliwić rzetelne odwzorowanie sytuacji finansowej i dokonań podmiotu – np. ostrożna wycena inwestycji finansowych (cena nabycia pomniejszona o odpisy z tytułu utraty wartości) nie pozwoli odzwierciedlić dobrych wyników finansowych realizowanych przez zarząd w ciągu okresu trwania inwestycji;
- szczegółowe i pojemne zapisy polityki rachunkowości mogą odciążyć działy finansowo-księgowe od przygotowywania lub egzekwowania wielu danych, które są gromadzone przez inne działy w jednostce; określenie obowiązków informacyjnych działów pozaksięgowych oraz terminów ich realizacji w dokumentacji polityki rachunkowości zatwierdzonej przez zarząd znacznie ułatwia prowadzenie ksiąg rachunkowych i sporządzanie sprawozdań finansowych.

Jednostka jest zobowiązana ponadto do zapewnienia dodatkowych ujawnień, jeśli spełnienie konkretnych wymogów MSSF nie wystarcza, aby umożliwić użytkownikom zrozumienie wpływu poszczególnych transakcji, innych zdarzeń oraz warunków na sytuację finansową i dokonania finansowe jednostki.

Paradoksalnie, dążenie do wiernego odzwierciedlenia sytuacji finansowej czy dokonań jednostki w rzadkich i wyjątkowych sytuacjach może wymagać od jednostki odstąpienia od przestrzegania określonych regulacji MSSF. Jest to możliwe tylko wtedy, gdy odpowiedni system regulacyjny wymaga lub nie zabrania takiego odstępstwa.

W takim przypadku jednostka jest zobowiązana do ujawnienia:

- że kierownictwo uznało, iż sprawozdanie finansowe rzetelnie przedstawia sytuację finansową jednostki, efektywność finansową i przepływy pieniężne;
- że sprawozdanie jest zgodne z mającymi zastosowanie MSSF, z wyjątkiem odstępstwa od zastosowania określonego wymogu w celu osiągnięcia rzetelności prezentacji;
- nazwę standardu lub interpretacji, od których jednostka poczyniła odstępstwo, charakter odstępstwa, wraz z podaniem rozwiązania, jakie przewiduje

standard lub interpretacja, powód, dla którego zastosowanie takiego rozwiązania w danych okolicznościach wprowadzałoby w błąd, powodując, że sprawozdanie finansowe nie spełni swojego celu określonego w *Założeniach koncepcyjnych*, a także zastosowane rozwiązanie, oraz

- dla każdego zaprezentowanego okresu finansowy wpływ odstępstwa na każdą pozycję sprawozdania finansowego, która byłaby przedstawiona zgodnie z wymogiem.

Jak podkreśla standard, odstępstwa takie będą miały uzasadnienie jedynie w bardzo rzadkich okolicznościach. Nie należy ich zatem traktować w kategoriach przyzwolenia na swobodne omijanie przez jednostkę wymogów MSSF.

W sytuacji gdy w opinii kierownictwa jednostki zastosowanie danego wymogu MSSF będzie na tyle mylące, że spowoduje kolizję z celem sprawozdania finansowego określonego w *Założeniach koncepcyjnych*, a odnośny system regulacyjny zabrania odstąpienia od stosowania tego wymogu, jednostka powinna w najlepszy możliwy sposób ograniczyć ryzyko wprowadzenia w błąd użytkownika sprawozdania poprzez ujawnienie:

- a) nazwy standardu lub interpretacji, charakteru wymogu i powodu decyzji kierownictwa, że zastosowanie danego wymogu wprowadzałoby w danych okolicznościach w błąd, powodując, że sprawozdanie finansowe nie spełni swojego celu określonego w *Założeniach koncepcyjnych*, oraz
- b) dla każdego prezentowanego okresu, korekty do wszystkich pozycji sprawozdania finansowego, które byłyby według kierownictwa niezbędne dla zapewnienia rzetelności prezentacji.

Podstawą sporządzania sprawozdań finansowych są przyjęte przez daną jednostkę zasady (polityka) rachunkowości. Polityka ta tworzy swoisty zindywidualizowany zbiór regulacji rachunkowości, dobranych na podstawie obligatoryjnych i alternatywnych regulacji MSSF. Wśród zasad tworzących politykę rachunkowości można wyróżnić trzy zasadnicze poziomy:

- zasady nadrzędne (fundamentalne),
- zasady ogólne,
- zasady szczegółowe.

MSR 1 odwołuje się do nadrzędnych zasad rachunkowości oraz ogólnych zasad sporządzania sprawozdań finansowych, natomiast zasady szczegółowe stanowią przedmiot regulacji pozostałych standardów.

Należy zaznaczyć, że zasady nadrzędne i zasady ogólne mają charakter obligatoryjny; nie zawierają one opcji wyboru. Są to jednocześnie regulacje, od których jednostka nie może odstąpić. W zakresie kompetencji kierownictwa jednostki jest jedynie stworzenie wykładni ich stosowania. Inaczej wygląda sytu-

acja w przypadku zasad szczegółowych, które w większości zawierają alternatywne rozwiązania. Rolą jednostki jest wybór tych spośród nich, które pozwolą na możliwie najlepszą prezentację obrazu finansowego jednostki.

MSR 1, w ślad za *Załoženiami koncepcyjnymi*, do nadrzędnych zasad rachunkowości zalicza:

- zasadę kontynuacji działania,
- zasadę memoriału.

Zasady te są silnie zakorzenione w funkcjonujących obecnie na całym świecie systemach i regulacjach rachunkowości.

Zasadnicza część MSR 1 poświęcona jest zagadnieniom ujawniania (prezentowania informacji) w sprawozdaniach finansowych. Standard ten stanowi podstawowe źródło regulacji odnośnie do struktury i treści poszczególnych sprawozdań finansowych:

- sprawozdania z sytuacji finansowej,
- sprawozdania z całkowitych dochodów za dany okres,
- rachunku zysków i strat, jeśli jest prezentowany odrębnie od sprawozdania z całkowitych dochodów,
- informacji dodatkowej.

Poza zakresem swojego zainteresowania MSR 1 pozostawia jedynie sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych, którego zasady sporządzania reguluje odrębny standard – MSR 7. Wyłączenie tego sprawozdania z MSR 1 jest uzasadnione jego specyficznym charakterem – jako jedyne sporządzane jest na bazie kasowej, a nie na zasadzie memoriału.

MSR 1 odnosi się co do zasady do rocznych jednostkowych sprawozdań finansowych. Niemniej jednak wiele jego zapisów jest właściwych także dla sprawozdań śródrocznych oraz sprawozdań skonsolidowanych, które posiadają własne, dodatkowe źródła regulacji (MSR 27 czy MSR 34).

Większość jednostek, w szczególności spółek publicznych, prezentuje obszerne okresowe raporty finansowe. Raporty te oprócz typowych sprawozdań finansowych zawierają wiele dodatkowych materiałów informacyjnych, w formie raportów, sprawozdań, oświadczeń, analiz czy opinii, które nie stanowią sprawozdania finansowego w rozumieniu MSSF. Stąd też MSR 1 wymaga od jednostki, by dokonała jednoznacznej identyfikacji sprawozdań finansowych, odróżniając je od innych informacji zawartych w tym samym dokumencie.

MSR 1 wymaga, by jednostka wyraźnie eksponowała i powtarzała następujące informacje, gdy jest to niezbędne dla lepszego zrozumienia sprawozdania finansowego:

- a) nazwę jednostki sprawozdawczej lub inne dane identyfikacyjne, jak również wszelkie zmiany w powyższych danych, które nastąpiły od zakończenia poprzedniego okresu sprawozdawczego;

- b) stwierdzenie, czy sprawozdanie finansowe dotyczy pojedynczej jednostki, czy grupy kapitałowej;
- c) datę zakończenia okresu sprawozdawczego lub okresu objętego sprawozdaniem finansowym lub informacjami dodatkowymi;
- d) walutę prezentacji zgodnie z tym jak definiuje ją MSR 21;
- e) poziom zaokrągleń, które zastosowano przy prezentacji kwot w sprawozdaniu finansowym (np. sprawozdanie sporządzono w tys. zł).

W praktyce jednak to proste ujęcie kapitału komplikuje się i prowadzi do różnego rozumienia tej jakże ważnej kategorii bilansowej.

Po pierwsze, jeżeli jednostka posiada złożone instrumenty finansowe, które zawierają w sobie element kapitałowy i element zobowiązaniowy, musi w przyjętej polityce rachunkowości określić sposób wyodrębniania i klasyfikacji tych części oraz zasady odnoszenia i prezentacji ich skutków finansowych – na kapitał lub na zobowiązania (MSSF 7, MSR 32). Po drugie, część jednostek zalicza do kapitału własnego dłużne instrumenty finansowe o charakterystyce zbliżonej do instrumentów kapitałowych, np. tzw. zobowiązania podporządkowane, a wyłącza niektóre uprzywilejowane instrumenty kapitałowe, o których mowa w MSR 32.

Co więcej, wielkość oraz struktura kapitału własnego poszczególnych podmiotów mogą się różnić na skutek przyjęcia odmiennych zasad klasyfikacji i wyceny niektórych składników aktywów lub zobowiązań (np. wycena środków trwałych w koszcie historycznym lub w wartościach przeszacowanych, klasyfikacja instrumentów finansowych do grupy utrzymywanych do terminu wymagalności lub dostępnych do sprzedaży, odnoszenie skutków wyceny w wartości godziwej na kapitał lub bezpośrednio do wyniku finansowego itd.). Stąd też należy pamiętać, że definicje i wymogi odnoszące się do zakresu, zasad klasyfikacji oraz sposobu i miejsca ujawniania informacji na temat kapitału własnego jednostki określone w MSR 1 (2007) oraz w *Założeniach koncepcyjnych* są uzupełniane wymogami innych standardów (w tym m.in.: MSR 16, MSR 38, MSR 32, MSR 40, MSSF 7).

3. Różnice pomiędzy Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) a amerykańskimi standardami rachunkowości (US GAAP)

Różnice te są na tyle istotne, iż podmioty, które działają w Europie – i posługują się MSSF – a jednocześnie chcą zaistnieć na rynku amerykańskim, muszą sporządzać dwa odrębne sprawozdania finansowe. Szczególnie dotyczy to podmiotów europejskich, notowanych na giełdzie nowojorskiej lub chcących na

nią wstąpić; dotyczy także innych podmiotów europejskich, których właścicielami (lub większościami udziałowcami) są Amerykanie⁴.

Stany Zjednoczone są federacją 50 stanów i każdy z nich ma własną ustawę zasadniczą, ale podlega zarazem władzy centralnej, działającej zgodnie z konstytucją dotyczącą całego państwa. W związku z tym, istnieją dwa główne źródła regulacji dotyczących działalności gospodarczej, a zatem także zasad prowadzenia rachunkowości i sporządzania sprawozdań finansowych przez firmy amerykańskie. Jest to prawo federalne i prawo stanowe.

Istotny wpływ na obecny kształt rachunkowości w USA ma to, że korporacje tworzone są zgodnie z prawem stanowym, a nie federalnym. Niejednokrotnie wymagania co do prowadzenia rachunkowości przez firmy w różnych stanach powodują, iż stany, które mają łagodniejsze wymagania, mają więcej zarejestrowanych przedsiębiorstw. Przykładem może być stan Delaware, w którym prawo o spółkach nawet nie wspomina o rachunkowości i sprawozdawczości finansowej rejestrowanych firm.

Charakterystyczną cechą rachunkowości w USA jest obfitość szczegółowych regulacji. Niektórzy obserwatorzy twierdzą, że liczba regulacji dotyczących rachunkowości finansowych oraz badania rocznych sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów w USA przewyższa tę, która obowiązuje w pozostałych krajach świata razem wziętych.

Ustanawianiem i egzekwowaniem standardów rachunkowości finansowej w USA zajmują się dwie główne instytucje:

1. Komisja Papierów Wartościowych i Giełdy (Security and Exchange Committee – SEC).
2. Rada Standardów Rachunkowości Finansowej (Financial Accounting Standard Board – FASB).

Komisja Papierów Wartościowych i Giełdy została powołana w 1934 roku na mocy *Securities Act* (prawo o obrocie papierami wartościowymi). Akt ten uchwalono w 1933 roku. Zawierał on wymagania co do zakresu ujawniania danych finansowych spółek starających się o dopuszczenie ich akcji do notowań na giełdzie. W 1934 r. ustawa ta została znowelizowana i określono, jakie informacje mają być okresowo sporządzane oraz ujawniane przez spółki publiczne. Akt ten został uchwalony w trosce o dobro inwestorów (akcjonariuszy), aby na podstawie rzetelnych informacji mogli podejmować świadome decyzje dotyczące inwestowania kapitału.

⁴ Opracowanie na podstawie: A. Piaszczyk: *Różnice pomiędzy Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) a amerykańskimi standardami rachunkowości (US GAAP)*. Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011.

Komisja Papierów Wartościowych i Giełdy jest niezależną agencją rządową odpowiedzialną za egzekwowanie prawa o obrocie papierami wartościowymi i funkcjonowanie giełdy. SEC ma prawo nakładania obowiązku ujawniania informacji z zakresu rachunkowości finansowej przez spółki publiczne. Określa również zasady sporządzania oraz prezentowania tych informacji.

Rada ds. Standardów Rachunkowości Finansowej (Financial Accounting Standards Board – FASB) została utworzona w 1973 roku. Przejęła po swojej poprzedniczce, Radzie Zasad Rachunkowości (Accounting Principles Board – APB) zadanie stanowienia standardów rachunkowości. FASB nie jest agencją rządową. Instytucja ta opracowała pierwszą na świecie całościową koncepcję systemu rachunkowości. Jej istotą jest dążenie do stworzenia podstaw rozwoju wszystkich kierunków rachunkowości przy jednocześnie zachowanej spójności między nimi oraz ścisłym powiązaniu z potrzebami praktyki. Rada dąży do tego, aby opracowywane przez nią standardy zostały zaakceptowane zarówno przez przedsiębiorstwa, jak i przez użytkowników sprawozdań finansowych. Celowi temu służy stosowana przez FASB *sunshine policy*, zgodnie z którą spotkania Rady są otwarte dla publiczności.

FASB, ustalając zasady rachunkowości, uwzględnia uwagi oraz zastrzeżenia zainteresowanych osób i instytucji. Realizuje to poprzez publikowanie głównych wątków dyskusji oraz proponowanej wersji danego standardu przed jego ostatecznym uchwaleniem. W związku z tym zainteresowane osoby czy instytucje mogą wyrażać swoje opinie i zastrzeżenia do opracowywanej wersji standardu.

FASB jest znana na całym świecie dzięki wydawanym przez nią Statements of Financial Accounting Standards (SFASs), popularnie zwanych GAAP-ami, czyli Generally Accepted Accounting Principles (Ogólnie Akceptowane Zasady Rachunkowości). Zasady, o których mowa, zostały opracowane na podstawie koncepcji zawartych w Statements of Financial Accounting Concepts (SFACs), wydanych przez Radę.

W latach 1978-2000 FASB wydała siedem deklaracji pojęć rachunkowości finansowej (Statements of Financial Accounting Concepts – SFAC) – zasadnicze założenia koncepcyjne rachunkowości finansowej. Są to:

- SFAC nr 1: cele rachunkowości organizacji typu profit (Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises);
- SFAC nr 2: cechy jakościowe informacji finansowej (Qualitative Characteristics of Accounting Information);
- SFAC nr 3: elementy sprawozdań finansowych organizacji typu profit (Elements of Financial Statements of Business Enterprises);

- SFAC nr 4: cele rachunkowości dla jednostek typu non profit (Objectives of Financial Reporting for Nonbusiness Enterprises);
- SFAC nr 5: definicje pojęć uznania, realizacji, pomiaru dla jednostek typu profit (Recognition and Measurement in Financial Statements in Business Enterprises);
- SFAC nr 6 (zastąpiła SFAC nr 3): definicje elementów sprawozdań finansowych wszystkich rodzajów organizacji i jednostek (Elements of Financial Statements);
- SFAC nr 7: wykorzystanie informacji o przepływach pieniężnych i wartości bieżącej w rachunkowości (Using Cash Flow Information and Present Value in Accounting Measurements).

FASB wydała też 150 standardów rachunkowości finansowej (Statements of Financial Accounting Standards – SFAS), będących uszczegółowieniem deklaracji. Dokumenty FASB są uzupełnione m.in. o opinie wydawane przez APB (APB Opinions), biuletyny wydawane przez AICPA (Accounting Research Bulletins – ARB), biuletyny techniczne (Technical Bulletins) opracowywane przez FASB, deklaracje o przyjętym stanowisku (Statements of Positions) wydawane przez AICPA i zatwierdzane przez FASB itd.; całość tworzy US GAAP.

Celem sprawozdawczości finansowej US GAAP jest:

- dostarczanie informacji, która byłaby użyteczna dla obecnych i potencjalnych inwestorów, kredytodawców oraz innych użytkowników w podejmowaniu racjonalnych decyzji inwestycyjnych, kredytowych itp.;
- dostarczanie informacji umożliwiających inwestorom, kredytodawcom i innym osobom ocenę wielkości, rozłożenia w czasie oraz stopnia niepewności co do przyszłych wpływów środków pieniężnych do danego przedsiębiorstwa;
- dostarczanie informacji o zasobach gospodarczych firmy, praw do tych zasobów oraz skutków operacji gospodarczych, zdarzeń i okoliczności, które mają wpływ na te zasoby i prawa do ich własności.

Według SFAC nr 2 najbardziej istotnymi cechami, które przesądzają o użyteczności informacji w rachunkowości są istotność i wiarygodność. Informacja charakteryzująca się istotnością może wpłynąć na zmianę decyzji osoby korzystającej z niej. Wiarygodność informacji natomiast, zapewnia efektywne działanie osobom podejmującym decyzje na jej podstawie.

Kryteria uznawania i pomiaru wielkości ujętych w sprawozdaniach finansowych, zawarte w SFAC nr 5, oparte są na czterech przedstawionych poniżej regułach:

1. Założenie istnienia jednostki biznesowej oznacza, że działalność danego przedsiębiorstwa musi być traktowana odrębnie od pozostałych rodzajów aktywności jego właściciela.

2. Założenie kontynuowania działalności polega na tym, że przewiduje się istnienie przedsiębiorstwa wystarczająco długo, aby mogły być zrealizowane zakładane plany jego rozwoju.
3. Założenie określonego przedziału czasu umożliwia podział okresu funkcjonowania przedsiębiorstwa na odcinki czasu dla potrzeb sprawozdawczości finansowej.
4. Założenie jednostki monetarnej prowadzi do wykorzystania w pomiarze operacji gospodarczych jednostki pieniężnej stabilnej w danym przedziale czasu.

Zasady rachunkowości w USA zostały uznane powszechnie za najlepsze na świecie ze względu na przejrzysty sposób prezentacji ich treści, oparty na przestrzeganiu logiki merytorycznej, obejmującej całość zagadnień wchodzących w zakres danego standardu. Okazało się jednak, że perfekcjonizm standardów rachunkowości w USA niesie ze sobą pewne zagrożenia. Szczegółowość informacji wymaganych przez inwestorów zniechęca zagraniczne firmy do wejścia na amerykańskie giełdy. Jest to związane z bardzo kosztownym przygotowaniem pełnego zestawu informacji o sytuacji finansowej firmy według standardów amerykańskich. W związku z tym dużo zagranicznych firm, zniechęconych wysokimi wymaganiami SEC, zainteresowało się giełdami stawiającymi niższe wymagania niż giełdy amerykańskie. Oznacza to, że perfekcyjne GAAP nie służą rozwojowi rynku kapitałowego w USA, ponieważ różnią się od zasad rachunkowości innych krajów. W takiej sytuacji pojawiły się głosy, żeby akceptować sprawozdania finansowe firm zagranicznych nie w pełni zgodne z GAAP. Z drugiej strony firmy amerykańskie będą się domagały podobnego traktowania jak firmy zagraniczne. SEC nie chce jednak złagodzić wymagań co do zakresu i zasad przygotowania informacji przez firmy zagraniczne. FASB w reakcji na ten stan rozpoczął współpracę z gremiami ustalającymi standardy w Kanadzie, Meksyku i Chile, której celem jest zmniejszenie różnic między systemami rachunkowości w tych krajach a amerykańskimi GAAP.

Naczelną zasadą stanowiącą podstawę regulowania rachunkowości i sprawozdawczości finansowej w USA jest ochrona akcjonariuszy. Dlatego sprawozdanie finansowe danej jednostki musi dostarczyć inwestorowi potrzebnych mu informacji o przedsiębiorstwie. Obowiązek publikowania rocznych sprawozdań finansowych zgodnych z normami GAAP i badanych przez biegłych rewidentów mają tylko spółki notowane na giełdzie.

W skład rocznego sprawozdania finansowego przedsiębiorstwa amerykańskiego wchodzi następujące raporty:

- rachunek przepływu środków pieniężnych,
- bilans,

- rachunek zysków i strat,
- sprawozdanie dotyczące własności akcjonariuszy (kapitału własnego),
- informacje dodatkowe.

W bilansie prezentuje się dane finansowe przedsiębiorstwa dotyczące ostatnich dwóch lat, natomiast w pozostałych trzech sprawozdaniach ujmuje się dane z trzech ostatnich lat.

Sprawozdanie roczne zawiera również ogólną charakterystykę zasad rachunkowości dotyczącą tych kwestii, do których GAAP pozostawia przedsiębiorstwom wolność wyboru decyzji.

Bardzo ważnym składnikiem rocznego sprawozdania finansowego jest sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych. Jest ono uważane za źródło najbardziej istotnych informacji dla właścicieli ze względu na możliwości użycia przyszłych dopływów środków pieniężnych do przedsiębiorstwa.

W sprawozdaniu tym są zawarte informacje dotyczące:

- przepływów środków pieniężnych z działalności operacyjnej,
- przepływów gotówkowych z działalności inwestycyjnej,
- przepływów środków pieniężnych z działalności finansowej.

W USA nie ma określonej formy bilansu. W związku z tym forma bilansu zależy od określonej firmy, która taki bilans sporządza. Część przedsiębiorstw używa dwustronnej formy bilansu, prezentując z lewej strony aktywa, a z prawej pasywa. Pozostała część przedsiębiorstw preferuje natomiast formę, w której aktywa występują nad pasywami w pozycji pionowej. W przeciwieństwie do formy, ustalone są natomiast zasady prezentowania treści, które powinny zostać umieszczone w bilansie. W związku z tym, aktywa firmy umieszcza się w bilansie według stopnia ich płynności – od najbardziej płynnych środków obrotowych do najtrudniej zbywalnych środków trwałych, czyli odwrotnie niż w bilansie polskim. Pasywa prezentowane są według stopnia pilności (wymagalności) ich uregulowania. Najpierw ujmowane są zobowiązania bieżące (obowiązek ich uregulowania wynosi 1 rok), a później umieszcza się pozostałe zobowiązania i kapitał własny danego przedsiębiorstwa.

Zadaniem bilansu jest dostarczenie danych niezbędnych do oceny ryzyka finansowego związanego z:

- posiadaniem udziałów w danej firmie,
- posiadaniem wyemitowanych przez firmę papierów wartościowych,
- udzielonymi firmie kredytami i pożyczkami.

Bilans w USA ma mniejsze znaczenie niż rachunek zysków i strat. W rachunku zysków i strat ujmowane są zyski lub straty wynikające ze zwykłej działalności oraz pozostałej działalności operacyjnej. Sprawozdanie to pozwala ak-

cjonariuszom poznać sytuację finansową przedsiębiorstwa. Standardy GAAP nie nakładają obowiązku sporządzania tego sprawozdania w określonej formie. Jednakże firmy najczęściej stosują jednostopniowy lub wielostopniowy sposobów ustalania wyniku z normalnej działalności. W rachunku jednostopniowym przychody i zyski są porównywane z kosztami i stratami, a różnica między nimi stanowi wynik z normalnej działalności. Stosując rachunek wielostopniowy, etapami dochodzi się do wyniku z normalnej działalności, ustalając wyniki pośrednie. Ten sposób prezentowania ma tę przewagę nad rachunkiem jednostopniowym, że pozwala bez dodatkowych obliczeń uzyskać informacje o wielkości:

- wyniku z podstawowych operacji,
- wyniku z pozostałej działalności,
- wyniku brutto.

Zestawiając wynik z normalnej działalności z wynikami nadzwyczajnymi (tj. z wynikiem z likwidacji części przedsiębiorstwa i z wynikiem z tytułu zmian zasad wyceny bilansowej), otrzymujemy wynik netto.

Informacja dodatkowa zawiera charakterystykę istotnych cech systemu rachunkowości oraz informacje dotyczące wybranych problemów danego przedsiębiorstwa (np. wysokości podatków, programów emerytalnych czy planów opcji udziałów).

Obecnie planuje się istotne zmiany w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej, które mają spowodować powstanie jakościowo nowej rachunkowości międzynarodowej. Zmiany te mogą wpłynąć na wyniki finansowe firm.

Planowane zmiany to efekt współpracy, jaka została podjęta między Radą Standardów Międzynarodowych a amerykańską Radą Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Jej skutkiem ma być realizacja programu zbieżności MSSF i US GAAP. Celem jest wypracowanie wspólnych, globalnych, powszechnie akceptowanych i stosowanych, wysokiej jakości standardów rachunkowości w zakresie sprawozdawczości finansowej. Przewiduje się np. włączenie do aktywów tzw. zasobów intelektualnych.

Ujednoczenie spowoduje korzyści w spółkach, które obecnie muszą tworzyć dwa sprawozdania – oddzielnie według standardów międzynarodowych i oddzielnie według standardów amerykańskich. Korzyści powinni odczuć również inwestorzy, dla których informacje wynikające ze sprawozdania finansowego firmy będą przedstawiały bardziej wiarygodny i przejrzysty obraz.

US GAAP są bardziej szczegółowe niż MSR, gdyż wchodzi znacznie głębiej w problemy interpretacyjne i kwestie dyskusyjne, czym w zasadzie nie zajmują się MSR (tylko wyjątkowo są dopuszczane rozwiązania wariantowe).

Standardy amerykańskie, wzorem całego systemu prawnego w USA, opierają się na zasadzie precedensów oraz rozmaitych szczegółowych wykładni i interpretacji, zaś MSR – na opracowanych standardach oraz wydawanych do nich interpretacji.

Według US GAAP cele rachunkowości i sprawozdawczości finansowej to:

- pomiar zasobów będących własnością podmiotu i wyrażanie ich w jednostkach pieniężnych, rejestrowanie zmian wielkości tych zasobów dokonywane okresowo, a także odzwierciedlenie wiarygodności oraz roszczeń podmiotu w stosunku do otoczenia;
- dostarczanie informacji dla teraźniejszych i potencjalnych inwestorów, wierzycieli oraz innych użytkowników podejmujących racjonalne decyzje inwestycyjne, kredytowe itp.

Założenia koncepcyjne US GAAP dosyć szczegółowo interpretują cele rachunkowości oraz sprawozdawczości finansowej i eksponują je od strony informacyjnej. Przyjmują one, że sprawozdawczość finansowa jest elementem rachunkowości, dostrzegają jednak różnice w tych celach (szerszy zakres informacji, jaki powinna dostarczać użytkownikom rachunkowości). Rachunkowość ma dostarczać informacji wszelkim użytkownikom, sprawozdawczość koncentruje się raczej na użytkownikach zewnętrznych.

Założenia koncepcyjne MSSF zawężają swoje cele jedynie do sprawozdawczości finansowej. Sprawozdania finansowe sporządzone w takim celu spełniają podstawowe potrzeby większości użytkowników, ponieważ prawie wszyscy użytkownicy sprawozdań podejmują decyzje gospodarcze, dotyczące np.:

- a) tego, czy kupić, utrzymać, czy też zbyć inwestycję,
- b) oceny sposobu zarządzania i ochrony majątku przez kierownictwo jednostki oraz jego odpowiedzialność,
- c) oceny zdolności jednostki do wypłacania wynagrodzeń oraz realizacji innych świadczeń na rzecz pracowników,
- d) oceny zabezpieczenia udzielonych kredytów i pożyczek, określenia polityki podatkowej itd.

Podsumowanie

Podsumowując powyższe kwestie, należy stwierdzić, iż standardy rachunkowości w USA uchwalane są przez instytucje prywatne, natomiast instytucje rządowe odpowiadają za ich wprowadzenie oraz egzekwowanie przez spółki publiczne. Należy jeszcze dodać, iż współpraca między sektorami publicznym i rządowym przebiega bardzo dobrze. Pomimo tego, iż SEC ma prawo weta co

do proponowanych przez FASB standardów rzadko z niego korzysta. Stosuje raczej metodę włączania do dyskusji nad proponowanymi zasadami osób i organizacji zawodowo związanymi z tymi zagadnieniami.

Sprawozdanie finansowe sporządza się zgodnie z modelem rachunkowości opartym na zasadzie kosztu historycznego oraz na koncepcji zachowania kapitału nominalnego. Użytkownicy MSR nie mają możliwości swobodnego doboru koncepcji, zasad i metod rachunkowości, innych niż oparte na koszcie historycznym i koncepcji kapitału nominalnego (takich ograniczeń nie ma w US GAAP).

THE PRESENTATION OF FINANCIAL REPORTS AND ITS REVOLUTION IN POLISH AND INTERNATIONAL STANDARDS OF THE ACCOUNTING

Summary

International Standards of the Bookkeeping and International Standards of the Financial Reporting are subject to a constant process of the evolution in the connection with changing economic reality. International standards of the bookkeeping are being worked out in order to provide with the top stair of the transparency and comparability of financial reports influencing efficient functioning of the common capital market and of the domestic market.

In dynamically changing economic reality international regulations in order to keep one's topicality and the rationality, they must be subordinate, and are subordinate, for permanent changes.

Additionally they are also triggering changes in domestic balance law and not often can be led at once. A constant change of the scale and the scope of differences between domestic and international regulations is an effect of this state of affairs in the presentation of financial reports. Changes in the presentation of financial reports concluded in MSR 1 Presentation of financial reports is confirming this changeability.